

Ε.

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ (1923-1936)

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

1η §

Το τέλος της
Μεγάλης Ιδέας

ΓΕΝΙΚΕΣ
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ
ΚΟΜΜΑΤΩΝ

✓ Με τη Μικρασιατική καταστροφή (1922) χάθηκαν οι ανεπτυγμένες οικονομικά και πολιτιστικά περιοχές της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Θράκης. **Αυτό αποτέλεσε και την τελευταία πράξη της Μεγάλης Ιδέας.** 1)Κανένα κόμμα δεν προέβαλλε πλέον την επιλογή της εδαφικής επέκτασης και του πολέμου. 2)Αυτή η μεγάλη αλλαγή προκάλεσε **κρίση ταυτότητας** στην Ελλάδα, δεδομένου ότι η Μεγάλη Ιδέα αποτέλεσε για έναν σχεδόν αιώνα το θεμέλιο, στο οποίο πολλοί άνθρωποι βάσιζαν το λόγο ύπαρξης του κράτους. 3)**Η πλειονότητα των προσφύγων τάχθηκε στο πλευρό των Φιλελευθέρων,** πιστεύοντας ότι οι Αντιβενιζελικοί ήταν υπεύθυνοι για την καταστροφή.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

2η §

Συνέπειες στα
κόμματα από την
οικονομική ύφεση

ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ

(2-8^Η)

✓ Η διαρκής υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ευρέων τμημάτων του πληθυσμού επηρέασε την εξέλιξη των κομμάτων κατά την περίοδο αυτή. 1) Όταν σταμάτησε να βρίσκεται η εξωτερική πολιτική στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, 2) ήλθαν εντονότερα στο προσκήνιο οι συγκρούσεις συμφερόντων οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα. 3) Σε πολλούς ανθρώπους (ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης) επήλθε κόπωση από τη μόνιμη πολιτική αστάθεια και από τη διαρκή όξυνση που καλλιεργούσαν τα κομματικά επιτελεία και τα πραξικοπήματα αξιωματικών²³. 4) Σ' αυτήν προστέθηκε η δυσaréσκεια για τις διαμάχες συμφερόντων πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής υφής, καθώς και για την πληθώρα των διαφορετικών πολιτικών ιδεολογιών. Έτσι, ο Μεταξάς δεν χρειάστηκε να ασκήσει βία για να επιβάλει, το 1936, τη δικτατορία του.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

3η §

Συνέπειες στη λειτουργία του κοινοβουλευτικού σύστηματος

✓ Οι έκρυθμες καταστάσεις προκάλεσαν **κρίση νομιμότητας του κοινοβουλευτικού συστήματος**. 1) Οι ρίζες της βρίσκονταν στο διχασμό της δεκαετίας 1910-20, 2) κορυφώθηκε όμως η κρίση αυτή την επόμενη περίοδο, οπότε υπονομεύθηκε η εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα του πολιτικού η οποία αποτελεί θεμέλιο της νομιμότητας στις σύγχρονες κοινωνίες. Δύο στοιχεία καθόρισαν τη φυσιογνωμία της πολιτικής ζωής αυτής της περιόδου: 1) η **διαρκής παρέμβαση των στρατιωτικών στην πολιτική** και 2) η **χρήση βίας στην άσκηση πολιτικής**.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

4η §

(4-6)

Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή

ΑΙΤΙΑ

- ✓ Οι αξιωματικοί διεκδικούσαν τον πρώτο λόγο σε θέματα εσωτερικής πολιτικής, καθώς 1) θεωρούσαν το στρατό ως υπερκομματικό φορέα εξουσίας. 2) Ένιωθαν δυσαρέσκεια για τις διαφοροποιήσεις στο κοινωνικό επίπεδο, 3) απεχθάνονταν τον πολιτικό τρόπο αντιμετώπισης και διευθέτησης των κοινωνικών συγκρούσεων, τις διαπραγματεύσεις και τους συμβιβασμούς, που θεωρούσαν συνώνυμα της διαφθοράς και της έλλειψης αρχών.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

5η §

(4-6)

Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή

ΕΞΕΛΙΞΗ

Δίκη των Έξι

✓ Αμέσως μετά την ήττα στη μικρασιατική εκστρατεία, **επενέβησαν στην πολιτική ζωή αξιωματικοί** που ηγούνταν στρατιωτικών σωμάτων τα οποία επέστρεφαν από το μέτωπο (Ν. Πλαστήρας, Στ. Γονατάς, κ.λπ.). Αυτό που **όξυνε την πολιτική κατάσταση ήταν η δίκη και καταδίκη σε θάνατο πέντε κορυφαίων πολιτικών της αντιβενιζελικής παράταξης** και του αρχηγού του στρατού της Μ. Ασίας, με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. **Η κατηγορία ήταν αβάσιμη**, αλλά οι κατηγορούμενοι εκτελέστηκαν, προκειμένου να κατευναστούν οι πρόσφυγες και ο στρατός. **Το τηλεγράφημα του Βενιζέλου, το οποίο έμμεσα συνιστούσε τη ματαίωση των εκτελέσεων, έφθασε πολύ αργά**, αν και δεν είναι βέβαιο ότι μια έγκαιρη παρέμβαση του Βενιζέλου θα είχε αποτέλεσμα²⁴.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

5η §

(4-6)

**Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή**

ΕΞΕΛΙΞΗ

✓ Αμέσως μετά την κατάρρευση του Μικρασιατικού Μετώπου τον Αύγουστο του 1922, συγκροτήθηκε στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου που είχαν αποβιβαστεί μεγάλες μονάδες στρατού στη Λέσβο και τη Χίο Επαναστατική τριανδρία, με πρωτοβουλία του Συνταγματάρχη και Νικόλαο Πλαστήρα και με συμμετοχή του επίσης συνταγματάρχη Στυλιανού Γονατά. Και του Αντιπλοιάρχου Δημητρίου Φωκά.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

5η §

(4-6)

**Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή**

ΕΞΕΛΙΞΗ

Περίφημη δίκη των 6 δικάστηκαν 8 άτομα οι Δημήτριος γούναρης, πρώην πρωθυπουργός, Νικόλαος στράτος, πρώην υπουργός Εσωτερικών και πρωθυπουργός για λίγες μέρες Πέτρος πρωτοπαπαδάκης, πρώην πρωθυπουργός, Γεώργιος μπαλτατζής, πρώην Υπουργός Εξωτερικών, Νικόλαος Θεοτόκης. Πρώην υπουργός Στρατιωτικών και Γεώργιος Χατζηανέστης, αρχηγός του Ελληνικού Στρατηγείου της μικρασιατικής εκστρατείας. Επίσης, η Μιχαήλ Γούδας, πρώην Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και ο ξενοφών, στρατηγός, πρώην υπουργός συγκοινωνίας. Οι 2 τελευταίοι αμνηστεύτηκαν.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

5η §

(4-6)

**Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή**

ΕΞΕΛΙΞΗ

Αρκετών γεγονότων της δίκης αυτής, ο Βενιζέλος βρισκόταν εκτός Ελλάδας, καθώς με το στρατιωτικό κίνημα του Σεπτεμβρίου του 1922 είχε οριστεί εκπρόσωπος της Ελλάδας στο εξωτερικό για να διαπραγματευτεί τη Συνθήκη της Λωζάννης. Άλλωστε, μετά την ήττα του στις εκλογές της 01/11/1920. Είχε αναχωρήσει για το Παρίσι, δηλώνοντας ότι αποσύρεται από την ενεργό πολιτική, αλλά αν η χώρα του ζητήσει τις υπηρεσίες του στο εξωτερικό, θα είναι στη διάθεσή της η εκτέλεση των 6 καταδικασθέντων στη δίκη έγινε σχεδόν αμέσως μετά την ανακοίνωση της τελικής ετυμηγορίας, προκειμένου να προληφθούν αντιδράσεις κυρίως από το εξωτερικό.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

6η §

(4-6)

**Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή**

**Σχέσεις στρατού
και κομμάτων**

Η επιθυμία για επαγγελματική εξασφάλιση βενιζελικών και αντιβενιζελικών αξιωματικών **δημιούργησε μια δυναμική διαρκούς παρέμβασης του στρατού στην πολιτική.** Παράλληλα προς τα κόμματα, συγκροτήθηκαν «ομάδες» απότακτων ή εν ενεργεία αξιωματικών, οι οποίοι όλο και περισσότερο προσπαθούσαν να θέσουν υπό τον έλεγχο τους το Κοινοβούλιο και τις κυβερνήσεις και εν τέλει να επιβάλουν αντικοινοβουλευτικά συστήματα διακυβέρνησης. Τα κόμματα με δυσκολία κατόρθωναν να ξεφύγουν από τον ασφυκτικό κλοιό και πολύ συχνά **χρησιμοποιούσαν ομάδες αξιωματικών, για να επιτύχουν τα δικά τους βραχυπρόθεσμα σχέδια.** Εξάλλου, τα κόμματα **ευνοούσαν τις εντάσεις,** θεωρώντας ότι η πόλωση θα ενίσχυε την ενότητά τους²⁵. Όμως, υιοθετώντας αυτή τη στάση, **περιορίζαν τις δυνατότητες ελιγμών,** με αποτέλεσμα να μην μπορούν να σχεδιάζουν νέες πολιτικές, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

6η §

(4-6)

**Επέμβαση του
στρατού στην
πολιτική ζωή**

**Σχέσεις στρατού
και κομμάτων**

Τα κόμματα **είχαν τη δυνατότητα να ελέγξουν το πολιτικό παιγνίδι**, διότι η κοινωνία και τα προβλήματά της είχαν γίνει τόσο σύνθετα, ώστε δεν μπορούσαν να τα διαχειριστούν στρατιωτικοί. Εκείνοι μπορούσαν εύκολα να κάνουν πραξικόπημα, αλλά δεν ήταν ικανοί να ασκήσουν την εξουσία.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

**7η §
(7-8)**

**Καταστρατήγηση
του Συντάγματος
ΑΙΤΙΑ + ΜΕΘΟΔΟΙ**

Οι ηγεσίες των κομμάτων παρουσίαζαν τώρα **μεγάλη διάθεση για καταστρατήγηση του συντάγματος** και ενίσχυση των μηχανισμών καταστολής, για τους εξής λόγους:

1. **Επιδίωκαν να εξουδετερώσουν τον πολιτικό αντίπαλο**, με κάθε μέσο.
2. **Υποχρεώνονταν να έρθουν σε συνεννόηση με «ομάδες» αξιωματικών** της επιλογής τους και να αποδεχτούν τα αιτήματά τους.
3. Πίστευαν ότι τα σύνθετα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα θα τα έλυνε καλύτερα μία **ισχυρή εκτελεστική εξουσία και**
4. Αναζητούσαν **μεθόδους αστυνόμευσης** για να αποσοβήσουν κοινωνικές συγκρούσεις.

Ε1. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

8η §

(7-8)

**Καταστρατήγηση
του Συντάγματος
ΑΙΤΙΑ + ΜΕΘΟΔΟΙ**

Γι' αυτούς τους λόγους οι κυβερνήσεις **συνήθιζαν να κηρύσσουν τη χώρα σε κατάσταση πολιορκίας**, προκειμένου να ελέγχουν την κατάσταση και να παραβιάζουν συνταγματικές διατάξεις. Επίσης, τα κυβερνητικά κόμματα **είχαν την τάση να προσαρμόζουν τον εκλογικό νόμο στις ανάγκες τους**, ώστε να βγαίνουν ενισχυμένα από τις εκλογές και να αποδυναμώνουν εκλογικά τους αντιπάλους. **Άλλαζαν το μέγεθος εκλογικών περιφερειών και χρησιμοποιούσαν πλειοψηφικό ή αναλογικό εκλογικό σύστημα**, κατά τις ανάγκες τους.